aofdestek.net

4-ÜNİTE

ANADOLU ORTAÇAĞI – SELÇUKLU AYDINLIĞI

SİYASAL GÖRÜNÜM :

• Türk Geleneğinin Anadolu daki Türk Varlığını Selçuklularla başlar.

TOPLUMSAL HAYAT, TOPLUMSAL KURUMLAR VE MİMARİ

• Merkezi devlette görevli memurlar ve orduda maaşlı askerler vardır. Devlet işleri Vezirin başkanlık ettiği Divanı Ali (Büyük

Divan) adı verilen bir kurulda görüşülür ve karara bağlanır. Ordu beylerin komutasında savaşa katılır ve Türkmenlere

dayanırdı.

• Selçuklu Veziri Nizamülkün yazdığı Seyahatname de ‘ Hükümdarın sahip olması gereken nitelikler, saltanatın koşulları ve

kuralları anlatılır.

• Halk göçebe, Hayvancılıkla geçimini sürdürür. Yerleşik nüfus ise çiftçilik, zanaatçılık ve ticaretle uğraşır. Kentlerde tüccar,

esnaf, işkolları ve loncalar biçiminde örgütlenme söz konusudur.

• İmarethanelerde yoksul halka, öğrencilere ve yolculara parasız yemek verilir, Eğitim medreselerde yapılır, Darülhadis (hadis

öğretilen medrese) , Darülkura (Kuran okumanın öğretildiği medrese) , Dürüşşifa (Sağlık ve tedavi hizmeti veren yer) ,

Bimarhane (Ruh ve sinir hastalıklarının tedavi edildiği yer) önemli eğitim ve kamu hizmeti üslenmiş kurumlardır

Selçuklu Camileri :

• Saraylardan daha önemli yerlerdir. Cami görüntü bir ekonomik güç belirtisi olduğu kadar yöneticinin prestij göstergesi de

olmuştur.

• Diğer yapılara göre mimari değişim en çok camilerde yaşanmıştır.

Selçuklu Medreseleri :

• Hadis, kelam, fıkıh gibi din bilimlerinin öğretilmesi kadar, matematik tıp astronomi, gibi fen bilimlerinin öğretileceği okullara

ihtiyaç duyulduğundan, bu alanlarda eğitim veren kurumlara medrese adı verilir.

• Kuruluş amacı, eğitim konusu, görevlilere ödenecek para ve öğrenci sayısını belirleyen kuruluş metni bir vakfiye halinde

düzenlenen medrese bu doğrultuda işlev görmek üzere kurulmaktadır.

• Şehrin odak noktasını oluşturan gösterişli mimari kütlelerdir.

Kervansaraylar ve Ticari Hayatta Önemi :

• Selçuklu ticaretinin en önemli göstergesi Kervansaraylardır.

• Yollar üzerinde inşa edilmiş ve konaklamak üzere yapılan yerlere Kervansaray denir .

• Köken olarak Ribat adı verilen yapıya dayanır. İçlerinde Ocaklı koğuşlar, Eşya koymak için depolar, nalbaltlar, berberler,

hamamlar gibi hizmet ve bakım üniteleri yer alır.

Künbetler , Mezar Anıtlar :

• Koni yada piramidal örtülü mezar anıtlarına "künbet" adı verilir.

Karahanlılardan Selçuklulara kadar uzanır. Mezar anıtı Türklerin elinde gelişmiş bir mimari tiptir.

• Künbet mimarisinde en çok dikkat çeken özellik toprak düzeyinin altındaki mezar odasıdır

BİLİM – EDEBİYAT – FELSEFE

• Dönemin belirleyici felsefesi tasavvuf felsefesidir

• Mevlana Celaleddin Rumi (mesnevi-eserin dili farsçadır)

• Hacı Bektaş-ı Veli (makalat-bütün insanların kardeş olduğunu işlemiştir)25 032016 Sosyoloji – Kültür Tarihi – Bahar Dönemi Ders Notları AÖF | Sifrex Eğitim

• Yunus Emre (divan-insan sevgisi,kardeşlik temaları işlenmiştir)" önemli isimlerdir.

Ünite Sonundaki Sorular ve Cevapları

• Ortaçağ Anadolu Kültürünün Genel Özellikleri : Selçuklular öncesi çok parçalı ve heteredoks (kabul edilmiş din kurallarına

aykırı) bir kültür söz konusudur – Anadolu daki Ortaçağ, Selçuklular ve onları izleyen beylikler ile Bizans'ın birlikte yaşadıkları

bir süreçtir – Anadolu daki türk varlığını Selçuklular başlatır – Türkler Anadolu da hep Batıya doğru ilerlemişlerdir.

• Selçuklu Sanatını Besleyen eğilimler : İslam sanatının izlerini taşır, Kervansaray medrese mimarisi Anadolu ya özgü biçimler

arz eder – asya sanatının izlerini taşır – Eski Türk İnancının izlerini taşır.

• Selçuklu Camilerinin (Ulu Cami) özellikleri : Şehrin odak yapılarıdır, ve saraylardan daha önemli konumdadır – Toplumsal

ve siyasal merkez niteliğindedir – Cami siyasi bir merkez olduğu için mimarisi de yöneticinin prestij göstergesi olmuştur- Cami

planları yüzyıldan yüzyıla değişim gösterir.

• Selçuklu Medreselerinin Özellikleri : Hadis, Fıkıh Kelam gibi din bilimlerinin öğretildiği kurumlar olması – Matematik tıp

astronomi gibi fen bilimlerinin öğretildiği kurumlar olması – Yüksek duvarları dışa kapalı küçük pencereleri giriş cephesinde

gösterişli taçkapı sın mimarisine sahip olması – Medreseler aynı zamanda sağlık tedavi hizmetlerinin verildiği mekanlar olması

• Darüşşifa'nın işlevi : Sağlık ve Tedavi hizmetlerinin verilmesidir.

• Kervansaraylarla ilgili bilgiler : Yollar üzerinde kervansarayın dinlenmesi ve gecelemesi için inşa edilmiş büyük hanlardır –

İçlerinde eşya depoları hamam berber nalbant gibi hizmet üniteleri vardır – Ticaret ve ulaşımda öneli işlevleri olmuştur- İpek

yolu üzerinde çok sayıda kervansaray inşa edilmiştir.

• Künbetlerle İlgili Bilgiler : Biçim ve işlev açısından, Asya göçebe geleneklerinin izlerini taşımaları – Hemen hemen hepsinde

mumyalık adı verilen bir toprak altı katı mevcut olması – Asya ölü gömme alışkanlıklarının hemen terk edilmediğini gösterene

yapı olmaları – Selçuklularda bir dönemi ölüler mumyalanarak mumyalık denilen odaya yerleştirilirdi.

• Süsleme Sanatı ile ilgili Bilgiler : Süsleme motiflerinin İslam öncesi türk tarihinin ekski katmanlarının izlerini taşıması –

Süslemelerde asya hayvan üslubunun izlerinin taşıması – Fantastik özelliklere sahip süslemelere yer verilmesi – Tür sanatının

daha sonraki aşamalarıyla karşılaştırılması mümkün olmayan özel bir üslup sergilemesi

• Mesnevi Fars dilinde yazılmıştır.

• Yunus Emre ile ilgili Bilgiler : İnsan sevgisi ve kardeşlik temaların işleyen bir şairdir – Aruz ve hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır –

Divan adlı bir şiir kitabı vardır – Moğal istilası ve kıtlık döneminde yaşaması şiirlerinde insanı fakir zengin Müslüman hristiyan

ayrımı yapmadan yansıtmasında payı vardır.

aofdestek.net